

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การศึกษาความเชื่อผ่านชื่อสุราจีนโบราณ

วันที่รับ : 7 กุมภาพันธ์ 2567

เหวย เหม่ย หลาน¹ และ เจียง ถิ หั่ง^{1*}

วันที่แก้ไข : 24 มิถุนายน 2567

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วันที่ตอบรับ : 30 มิถุนายน 2567

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

*corresponding author e-mail: truongthihang.vn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มุ่งศึกษาความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อสุราจีนในสมัยที่ปกครองด้วยระบอบศักดินา ตั้งแต่สมัยราชวงศ์เซี่ย ซาง และโจว (ปี 2070 ก่อนคริสต์ศักราช - ปี 221 ก่อนคริสต์ศักราช) จนถึงสมัยราชวงศ์ซิง (ค.ศ. 1636-1912) รวมระยะเวลาประมาณ 4,000 ปี ใช้ข้อมูลเอกสารที่ได้จากศูนย์วิจัยประวัติศาสตร์สุราแห่งชาติจีน จำนวนทั้งหมด 578 รายชื่อ ผลการศึกษาพบว่า ชื่อสุราที่สะท้อนความเชื่อของชาวจีนในสมัยโบราณมีทั้งหมด 179 ชื่อ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับฤดูกาลมงคล ความเชื่อเกี่ยวกับเลขมงคล ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์มงคล ความเชื่อเกี่ยวกับพืชมงคล และความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุมงคล 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับน้ำบริสุทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับดอกไม้บริสุทธิ์ และความเชื่อเกี่ยวกับสีบริสุทธิ์ 3) ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับภูเขา ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้ และความเชื่อเกี่ยวกับดอกไม้ 4) ความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิเต๋า

คำสำคัญ: ความเชื่อ, ชื่อสุราจีนโบราณ, ความเป็นสิริมงคล, ความบริสุทธิ์, ธรรมชาติ, ลัทธิเต๋า

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

The Study of Beliefs in the Naming of Ancient Chinese Wines

Received : 7 February 2024

Revised : 24 June 2024

Accepted : 30 June 2024

Wei Meilan¹ & Truong Thi Hang^{1*}

¹Ph.D., Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Lampang Rajabhat University

*corresponding author e-mail: truongthihang.vn@gmail.com

Abstract

The objective of the research was to investigate the beliefs that are reflected in the meaning of the words used in naming Chinese wines during the feudal period, from the Xia, Shang, and Zhou Dynasties (2070 BC - 221 BC) to the Qing Dynasty (AD 1636 - AD 1912), approximately 4,000 years, by using document data obtained from the National Wines History Research Center of China, total 578 names. The results of the study revealed that there were 179 names reflecting ancient Chinese beliefs which could be categorized into 4 aspects. The first aspect was beliefs about auspiciousness, including auspicious seasons, auspicious numbers, auspicious plants, auspicious objects, and auspicious meanings. The second aspect was the names of ancient Chinese wines conveying notions about purity and symbols such as ice, dew, lotus, white color, and clearness. The third aspect was the names of ancient Chinese wines depicting beliefs about nature, including mountains, pine trees, and chrysanthemums. Finally the fourth aspect was the names of ancient Chinese wines indicating ideas about Taoist beliefs.

Keywords: Beliefs, the Names of Ancient Chinese Wines, Auspiciousness, Purity, Taoist beliefs.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บทนำ

สีจิ้นผิง เลขาธิการคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้กล่าวไว้ในรายงานการประชุมคณะกรรมการกลางแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีน สมัยที่ 19 (ค.ศ. 2017) ว่าประเทศจีนเป็นหนึ่งในแหล่งกำเนิดอารยธรรมของโลก มีกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเฉพาะในสมัยราชวงศ์ถังและสมัยราชวงศ์ซ่ง มาจนถึงทุกวันนี้ ส่งผลให้มีการริเริ่มเส้นทางสายไหมจากประเทศจีนไปสู่ประเทศต่าง ๆ ทั้งโดยทางบกและทางทะเล มีการค้าขายสินค้าที่มีชื่อเสียงของชาวจีน เช่น ผ้าไหม ไบชา สมุนไพร เครื่องปั้นดินเผา รวมถึงสุราด้วย (Xu & Yuan, 2019, pp. 641-644)

สุราจีนมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ดังที่ Ma & Yang (หม่าและหยาง, 2012, p. 46-48) ให้ข้อมูลว่า เครื่องปั้นดินเผาที่มีสารแอลกอฮอล์ตกค้างอยู่ภายใน ถูกค้นพบที่หมู่บ้านเจียหู อำเภออู๋หยาง มณฑลเหอหนาน ประเทศจีน ซึ่งบางชิ้นก็มีอายุมากถึง 9,000 ปี ความนิยมชมชอบในการบริโภคสุรา กับทั้งความเจริญรุ่งเรืองของกิจการการค้าขายสุรา ภายในประเทศ และระหว่างประเทศจีนกับดินแดนต่าง ๆ ตามเส้นทางสายไหมดังกล่าวข้างต้น ได้ทำให้เกิดการตั้งชื่อสุราที่หลากหลายและสื่อถึงคติความเชื่อของชาวจีนในสมัยโบราณอย่างน่าสนใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2) ได้ให้ความหมายของคำว่า “เชื่อ” ว่า หมายถึง เห็นตามด้วย มั่นใจ ไว้ใจ (2556, น. 390) ความเชื่อของชาวจีน ทั้งที่เกี่ยวกับสุราโดยตรงและที่เกี่ยวข้องกับประเด็นอื่น ๆ ที่สะท้อนมาจากชื่อสุราในสมัยโบราณนั้น เป็นสิ่งที่ชาวจีนเห็นตามด้วย และได้ยึดถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาประมาณ 4,000 ปีที่ประเทศจีนปกครองด้วยระบอบศักดินา ที่สำคัญ ความเชื่อบางอย่างยังได้รับการสืบสานเรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้ การศึกษาความเชื่อของชาวจีนผ่านรายชื่อสุราในสมัยโบราณจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะทำให้เห็นถึงวิถีชีวิต วิถีคิด วิถีการเชื่อมโยง รวมถึงพลวัตในคติความเชื่อของประชาชนจีน ที่สัมพันธ์กับบริบททางประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม และลัทธิความเชื่ออย่างเคร่งครัด

นักประวัติศาสตร์จีนได้กำหนดจุดเริ่มต้นของสมัยศักดินาจีนคือ สมัยราชวงศ์เซี่ย ชางและโจว ตั้งแต่ปี 2070 ก่อนคริสต์ศักราชจนถึงปี 221 ก่อนคริสต์ศักราช โดยสมัยราชวงศ์เซี่ยอยู่ในช่วงประมาณปี 2070-1500 ก่อนคริสต์ศักราช สมัยราชวงศ์ชางอยู่ในช่วงปี 1500-1046 ก่อนคริสต์ศักราช ขณะที่สมัยราชวงศ์โจว อยู่ในช่วงปี 1046-221 ก่อนคริสต์ศักราช ตามบันทึกทางประวัติศาสตร์ ในช่วงเวลาดังกล่าว ประเทศจีนแม้จะถูกแบ่งแยกออกเป็นหลายแคว้น แต่ก็มีลักษณะร่วมคืออยู่ในช่วงริเริ่มของการปกครองตามระบอบศักดินา (Zhang, 2020, pp. 62-66) ราชวงศ์สุดท้ายที่ปกครองประเทศจีนตามระบอบศักดินาคือราชวงศ์ซิง ก่อนที่การปฏิวัติซินไฮ่จะเกิดขึ้น และทำให้ประเทศจีนเปลี่ยนมาปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ โดยมีซุน ยัตเซ็น เป็นประธานาธิบดีเฉพาะกาลคนแรก เมื่อสาธารณรัฐจีนก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1912 หลังการปฏิวัติซินไฮ่ ประเทศจีนต้องประสบกับวิกฤตการณ์ครั้งใหญ่ ทั้งจากความขัดแย้งภายในประเทศ สภาวะอดอยาก การรุกรานจากประเทศตะวันตก รวมถึงการรุกรานจากกองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 สถานการณ์ค่อย ๆ คลี่คลายและประเทศได้กลับสู่ความสงบอีกครั้งเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้มีชัยชนะเหนือพรรคก๊กมินตั๋งจีนขึ้นเด็ดขาด อันนำไปสู่การสถาปนาประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1949 ความผันผวนด้านการเมืองและสังคม รวมถึงการปรับเปลี่ยนระบอบการปกครองของประเทศจีนดังที่กล่าวมา ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการผลิตสุรา การค้าขายสุรา รวมถึงรายชื่อสุราจีนได้ขาดตอน จนกระทั่งเมื่อประเทศจีนได้รวมเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกัน และกลับมาเจริญรุ่งเรืองอีกครั้งภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ประเด็นเกี่ยวกับสุราจึงได้รับความสนใจใหม่อีกครั้ง แต่ก็ถือเป็นข้อมูลของยุคสมัยใหม่ที่แยกออกจากชุดข้อมูลในสมัยศักดินา อนึ่ง นักวิชาการชาวจีนได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับสุราจีน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

สมัยใหม่ไว้เป็นจำนวนมาก เพื่อสนองความต้องการในการผลิต การบริโภค และการค้าขายสุรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการ ทบหวนบทบาทของสุราในฐานะอุตสาหกรรมของประเทศจีนสมัยใหม่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประเด็นความเชื่อของชาว จีนที่สะท้อนจากรายชื่อสุราในสมัยที่ปกครองด้วยระบอบศักดินา ตั้งแต่ปี 2070 ก่อนคริสต์ศักราชจนถึงปี ค.ศ. 1912 ทั้งนี้ ไม่ เพียงเพราะความเป็นเอกภาพของชุดข้อมูลที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์อย่างเดียว แต่ผลการศึกษายังทำให้เห็นถึงระบบ ความคิดความเชื่อของผู้คนในยุคสมัยหนึ่ง ซึ่งถูกโอบล้อมอยู่ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน และอยู่ภายใต้การปกครองแบบเดียวกัน ด้วย

ศูนย์วิจัยประวัติศาสตร์สุราแห่งชาติจีน เป็นหน่วยงานของรัฐที่ตั้งอยู่ในเมืองหยาปิ่น มณฑลเสฉวน ได้ทำการรวบรวม รายชื่อสุราจีนจากแหล่งข้อมูลที่นำเชื่อถือต่าง ๆ จากนั้นมีการตรวจสอบความถูกต้องนำเชื่อถือกับผู้เชี่ยวชาญด้านสุราของ ประเทศจีน ก่อนจะมีการขึ้นทะเบียนรายชื่อสุราจีนอย่างเป็นระบบ สำหรับรายชื่อสุราจีนในสมัยศักดินาซึ่งเป็นข้อมูลใน การศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 8 สมัย ได้แก่ สมัยที่ 1 คือ สมัยราชวงศ์เซี่ย ซางและ โจว (ตั้งแต่ปี 2070 ก่อนคริสต์ศักราช ถึงปี 221 ก่อนคริสต์ศักราช) สมัยที่ 2 คือ สมัยราชวงศ์ฮั่น (ตั้งแต่ปี 202 ก่อนคริสต์ศักราชถึงปี ค.ศ. 220) สมัยที่ 3 คือ สมัยราชวงศ์เว่ยจิ้นหนานเป่ย์เฉา (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 220 ถึงปี ค.ศ. 589) สมัยที่ 4 คือ สมัยราชวงศ์ถัง (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 618 ถึงปี ค.ศ. 907) สมัยที่ 5 คือ สมัยราชวงศ์ซ่ง (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 960 ถึงปี ค.ศ. 1279) สมัยที่ 6 คือ สมัยราชวงศ์หยวน (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1271 ถึงปี ค.ศ. 1368) สมัยที่ 7 คือ สมัยราชวงศ์หมิง (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1368 ถึงปี ค.ศ. 1644) และสมัยที่ 8 คือ สมัยราชวงศ์ชิง (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1636 ถึงปี ค.ศ. 1912)

โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะ และประเภทของความเชื่อของนักวิชาการชาวไทย ได้แก่ กิ่งแก้ว เพ็ชรราช (2545) และพระคองศักดิ์ สิริคุตโต (หมั่นวิชา) (2560) รวมถึงนักวิชาการชาวจีน ได้แก่ Wang (หวาง, 2020) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาความเชื่อที่สะท้อนจากรายชื่อสุราจีนในสมัยโบราณ จำนวนทั้งหมด 578 รายชื่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความเชื่อผ่านชื่อสุราจีนโบราณ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากเอกสารและดำเนินการวิจัยตาม 3 ขั้นตอน **ขั้นตอนที่ 1** เป็นขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและสุราจีน รวมถึงรายชื่อสุราจีนโบราณจำนวน 578 ชื่อจาก ศูนย์วิจัยประวัติศาสตร์สุราแห่งชาติจีน **ขั้นตอนที่ 2** เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเชื่อที่สะท้อนจากรายชื่อสุราจีน จำนวน 578 รายชื่อ โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อของ กิ่งแก้ว เพ็ชรราช (2545) พระคองศักดิ์ สิริคุตโต (หมั่นวิชา) (2560) และ Wang (หวาง, 2020) **ขั้นตอนที่ 3** เป็นขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษา ประเด็นความเชื่อที่สะท้อนจากการตั้งชื่อสุราจีนในสมัยโบราณด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กิ่งแก้ว เพ็ชรราช (2545, p. 232) กล่าวว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือ หรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มี ตัวตนและไม่มีตัวตน อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรือไม่มีหลักฐานที่จะนำมาพิสูจน์ให้เห็นจริงกับสิ่งนั้นก็ ได้ ส่วนพระคองศักดิ์ สิริคุตโต (หมั่นวิชา) (2560, pp. 9-15) ให้ความเห็นว่า ความเชื่อหมายถึง เห็นด้วย มั่นใจ ไว้ใจ และนับถือ ใจยอมรับว่าจริง แต่ต้องมีความรู้ตัวและความเข้าใจ เป็นผลอันเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึกของตัวเองเท่านั้น โดยไม่มี

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

การพิสูจน์ เป็นทัศนคติของแต่ละบุคคลในการที่จะยอมรับสิ่งที่ได้รู้ ได้เห็น และเป็นการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์หรือสังคม ความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์ค่อย ๆ เรียนรู้และทำความเข้าใจโลกที่เป็นมานานหลายพันปี นอกจากนั้น ยังได้แบ่งความเชื่อออกเป็น 2 ประเภท คือ ความเชื่อธรรมดาทั่วไปและความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัว ความเชื่อธรรมดาทั่วไป ได้แก่ นรก สวรรค์ ความฝัน หรือความเชื่อทางไสยศาสตร์ ความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัวก็มีการแบ่งประเภทย่อย เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ยากกลางบ้าน โชคลาภ ฤกษ์ยาม นิมิต ฝัน ไสยศาสตร์ คนและสัตว์ ศาสนา ประเพณี เรื่องเคล็ดและการแก้เคล็ด ชาติ ภพ เลขร้าย เลขดี วันดี วันร้าย ฯลฯ สำหรับลักษณะของความเชื่อมี 2 ลักษณะ ได้แก่ ความเชื่อที่มีลักษณะเป็นเทวนิยม และความเชื่อที่มีลักษณะเป็นอเทวนิยม

ความเชื่อเป็นหนึ่งในประเด็นที่ได้รับความสนใจในแวดวงวิชาการของจีน Yang (หยาง, 2021, p. 16) นำเสนอความเชื่อเกี่ยวกับหยกว่า หยกเป็นอาหารเฉพาะของเทพเจ้า ถ้าเป็นคนธรรมดาจับประทานหยกแล้วจะทำให้เป็นอมตะ นอกจากนั้นหยกยังเกี่ยวข้องกับสถานที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของทวยเทพ Su & Yi (ซุ & อี้, 2012, pp. 76-79) กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับเลขมงคลว่า มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานและมักจะเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ Shi (ซือ, 2022, pp. 46-48) กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับสีว่า สีขาวสื่อความหมายถึงความบริสุทธิ์และความศักดิ์สิทธิ์ ส่วน Lin (หลิน, 2009, pp. 48-50) ได้เสนอความเชื่อเกี่ยวกับฤดูใบไม้ผลิว่า เป็นฤดูกาลแห่งความหวัง เป็นสัญลักษณ์แห่งความรักและการเจริญพันธุ์เนื่องจากในฤดูใบไม้ผลิ อากาศอบอุ่นชุ่มชื้น ทิวทัศน์สวยงาม เหมาะแก่การออกไปท่องเที่ยว การหาคู่รัก และการเจริญพันธุ์ เป็นต้น ขณะที่ Wang (หวาง, 2020, pp. 6-7) ได้กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคลว่า มีความหลากหลาย โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพืช ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ ความเชื่อเกี่ยวกับตัวอักษรและตัวเลข และความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์และเทพเจ้า

จากการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ทบทวนกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะ และประเภทของความเชื่อของนักวิชาการชาวไทยของ กิ่งแก้ว เพ็ชรราช (2545) และพระคงศักดิ์ สิริคุตโต (หมั่นวิชา) (2560) รวมถึงนักวิชาการชาวจีน ได้แก่ Wang (หวาง, 2020) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาความเชื่อที่สะท้อนผ่านรายชื่อสุราจีนในสมัยโบราณ

ผลการวิจัย

จากการศึกษารายชื่อสุราจีนโบราณ จำนวน 578 รายชื่อ พบว่า รายชื่อสุราที่สะท้อนความเชื่อของชาวจีนในสมัยที่ปกครองด้วยระบอบศักดินามีเพียง 179 ชื่อ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ประเด็นที่ 1 คือ ความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับฤดูกาลมงคล ความเชื่อเกี่ยวกับเลขมงคล ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์มงคล ความเชื่อเกี่ยวกับพืชมงคล และความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุมงคลและความหมายมงคล ประเด็นที่ 2 ความเชื่อเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับน้ำบริสุทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับดอกไม้บริสุทธิ์ และความเชื่อเกี่ยวกับสีบริสุทธิ์ ประเด็นที่ 3 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับภูเขา ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้ และความเชื่อเกี่ยวกับดอกไม้ และประเด็นที่ 4 ความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิเต๋า

1. ความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล

ผลการศึกษาพบความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล 5 ประการ ได้แก่ ฤดูกาลมงคล เลขมงคล สัตว์มงคล พืชมงคล และวัตถุมงคล ซึ่งฤดูกาลปรากฏในชื่อสุราที่มีคำว่า “ชุน” แปลว่าฤดูใบไม้ผลิ เลขมงคลได้แก่เลข 2 เลข 3 เลข 5 เลข 7

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

เลข 8 และ เลข 9 สัตว์มงคล ได้แก่ ปลาและเตียนลู่ พืชมงคล ได้แก่ หมาก มะพร้าวและขางผู้ที่เป็นสมุนไพรวัดดวงมงคลได้แก่ หยกซึ่งมีความหมายมงคลที่มาจากความเชื่อเกี่ยวกับหยก

1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับฤดูกาลมงคล

ประเทศจีนมีสี่ฤดูในหนึ่งปีคือ ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี และแนวคิดของประชาชน ฤดูใบไม้ผลิจึงมีความหมายมงคลหลายประการ เป็นความเชื่อของประชาชนจีนตั้งแต่สมัยโบราณที่ได้สืบทอดต่อมาจนถึงสมัยปัจจุบัน ชื่อสุราจีนโบราณที่สะท้อนความหมายมงคลของฤดูใบไม้ผลิที่มีคำว่า “ชุน” นั้น แม้จะปรากฏในชื่อสุราตั้งแต่สมัยราชวงศ์โจว กระนั้นเพียงสื่อความหมายถึงฤดูกาลที่ผลิตสุราอย่าง เดียว คำว่า “ชุน” เริ่มสื่อความหมายถึงความเป็นสิริมงคลในสมัยราชวงศ์ถังและสมัยราชวงศ์ซ่ง ชื่อสุราจีนที่ปรากฏคำว่า “ชุน” มีทั้งหมด 39 ชื่อ เช่น ชุนจิว (春酒) จิวชุนชุนจิว (九酝春酒) ฉินโจวชุนจิว (秦州春酒) ต้อถิงชุน ชื่อ (洞庭春色) เหล่าชุน (老春) หลีฮัวชุน (梨花春) ชูหมี่ชุน (麴米春) โยร์เซี่ยชุน (若下春) สือตั้งชุน (石冻春) และ ถู่คูชุน (土窟春) ฯลฯ

คำว่า “ชุน” ที่ใช้ในการตั้งชื่อสุราข้างต้น มีความหมายตรงตามอักษรว่า ฤดูใบไม้ผลิ ซึ่งเป็นฤดูกาลที่ผลิตสุราอย่างไรก็ตาม เมื่อถึงสมัยราชวงศ์ถัง และสมัยราชวงศ์ซ่ง คำว่า “ชุน” ได้ขยายความหมายโดยครอบคลุมถึงความหมายที่เป็นมงคลด้วย ทั้งนี้ เพราะฤดูใบไม้ผลิเป็นฤดูกาลที่สร้างความอบอุ่น ความรัก ความสุข และความสนุกสนานให้กับมนุษย์ ในฤดูใบไม้ผลิ สรรพสิ่งจะงอกก่อกำเนิดขึ้น เป็นช่วงเวลาเติบโตของพืชทุกชนิด ต้นไม้แผ่กิ่งก้านสาขา และดอกไม้ก็บานสะพรั่ง มีหลากหลายตามตา

Lin (หลิน, 2009, pp. 48-50) ให้ความรู้เพิ่มเติมว่า ทิวทัศน์ในฤดูใบไม้ผลิมีสเน่ห์ สามารถทำให้คนหลงใหลและหลงรักกันได้ ธรรมชาติทุกอย่างที่กำลังเติบโตในฤดูใบไม้ผลิทำให้มนุษย์มีความรู้สึกถึงความหวังกำลังจะเข้ามาหา รู้สึกมีพลังและมีกำลังใจที่จะสู้ต่อ ความหมายอันเป็นมงคลของฤดูใบไม้ผลิยังสะท้อนจากสุภาภิตจีนจำนวนมาก เช่น “ฉางชุนปู้เหล่า” (长春不老) สื่อความหมายว่า ฤดูใบไม้ผลิทำให้มนุษย์มีความรู้สึกได้เป็นหนุ่มสาวช้วนินันตร์ “โหยวหนู่หวยชุน” (有女怀春) หมายถึงฤดูใบไม้ผลิทำให้หญิงสาวอยากมีความรัก ส่วน “ชุนเซียวอี้เค่อ” (春宵一刻) แปลว่า กลางคืนในฤดูใบไม้ผลิเป็นช่วงเวลาที่มีความสุขและความสนุกสนานรื่นเริง เป็นต้น

เนื่องจากฤดูใบไม้ผลิเป็นช่วงเวลาที่มีธรรมชาติทุกอย่างได้ฟื้นตัวหลังฤดูหนาว ความเป็นมงคลของฤดูใบไม้ผลิจึงเชื่อมโยงไปกับทิศด้วย Wang (หวาง, 2017, p. 85) อธิบายว่า ฤดูใบไม้ผลิถูกเปรียบเทียบกับทิศตะวันออก และตามคติความเชื่อของชาวจีนแต่โบราณ ตัวแทนของทิศตะวันออกคือมังกรเขียว ซึ่งเป็นฝ่ายอำนาจฝนทำให้พืชฟื้นตัว นอกจากนั้น ฤดูใบไม้ผลิยังเป็นจุดเริ่มต้นของปีใหม่ตามปฏิทินจีน เป็นเวลายามงคลที่เหมาะสมสำหรับการขอพรและการอวยพร ชาวจีนจึงจัดเทศกาลปีใหม่ในฤดูใบไม้ผลิเรียกว่า ชุนเจ้ (春节)

การใช้คำว่า “ชุน” ที่แปลว่าฤดูใบไม้ผลิในการตั้งชื่อสุราเริ่มเป็นที่นิยมมากในสมัยราชวงศ์ถังเมื่อเทียบกับราชวงศ์ที่ผ่านมา และคำว่า “ชุน” นอกจากจะหมายถึงฤดูกาลหนึ่งในรอบหนึ่งปีของจีนแล้ว ยังสื่อความหมายถึงความเป็นสิริมงคลด้วย สมัยราชวงศ์ถังเป็นสมัยที่ชาวจีนสามารถสร้างผลงานเป็นบทกวีได้มากที่สุดในประวัติศาสตร์จีน ดังนั้น กวีในราชวงศ์ถังจึงได้ช่วยเผยแพร่และกระจายความหมายอันเป็นมงคลของฤดูใบไม้ผลิผ่านกวีนิพนธ์จำนวนมาก ซึ่ง Li (หลี, 2009, p. 108) ให้ข้อมูลว่า ในหนังสือ “การรวบรวมกวีนิพนธ์สมัยราชวงศ์ถัง” ระบุว่า กวีนิพนธ์ที่ได้กล่าวถึงฤดูใบไม้ผลิในเชิงที่สื่อความหมายมงคลมีทั้งหมด 8,733 บทด้วยกัน โดยพบคำว่า “ชุน” ในกวีนิพนธ์ดังกล่าวรวมทั้งหมด 12,535 คำ

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับเลขมงคล

เลขมงคลหมายถึงตัวเลขที่ประชาชนในสังคมต่าง ๆ มีความเชื่อว่าจะช่วยนำพาโชคลาภมาให้ตน ในแต่ละประเทศหรือแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ย่อมมีเลขมงคลที่แตกต่างกันตามคติความเชื่อที่ต่างกัน จากผลการศึกษาพบว่า เลขมงคลที่ปรากฏในชื่อสุราจีนได้แก่ เลข 2 เลข 3 เลข 5 เลข 7 เลข 8 และ เลข 9 โดยแสดงออกในชื่อสุราจำนวน 22 ชื่อด้วยกัน

เลข 2 ปรากฏในชื่อสุราจีน 7 ชื่อ ได้แก่ ซวงยูย (双瑞) ซวงซี (双溪) ซวงหูซุน (双鱼春) ซวงฉวน (双泉) ซวงโถวจิว (双投酒) ซวงโถว (双头) และซวงล่าจิว (双辣酒) เลข 2 ในภาษาจีนสามารถออกเสียงได้สามแบบคือ “เอ้อ” (二) “เหลียง” (俩) และ “ซวง” (双) ถ้าเป็นทะเบียนรถ ทะเบียนบ้าน เป็นต้น จะออกเสียงว่า “เอ้อ” เขียนเป็นตัวเลขาหรับคือ 2 ถ้าใช้กับคำเรียกคนออกเสียงว่า “เหลียง” เช่น พวกเราสองคนคือ “โหวเหลียง” (我俩) ถ้าใช้ในการคำนวณออกเสียงว่า “เหลียง” เช่นกัน แต่เขียนเป็นภาษาจีนอีกแบบหนึ่งคือ “两” เช่น สองคน คือ “เหลียงหรีน” (两人) ถ้าใช้ในการตั้งชื่อคน ชื่อบ้าน ชื่อร้าน ชื่อสินค้า ชื่อสุรา เป็นต้น จะออกเสียงว่า “ซวง” เขียนเป็นภาษาจีนคือ “双” เลข 2 เป็นเลขคู่ ตามความเชื่อของชาวจีนแต่โบราณ ความเป็นทวิหรือความเป็นคู่ถือเป็นสิริมงคล อันหมายถึงความสมบูรณ์แบบ ความกลมกลืน และความครบถ้วน ตามธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของชาวจีน เช่น ในการจัดงานแต่งงาน การออกเดินทาง การเข้ารับตำแหน่ง เป็นต้น มักจะเลือกใช้ฤกษ์ยามที่ดีที่เป็นเลขคู่เพื่อเป็นสิริมงคล

เลข 3 ปรากฏในชื่อสุราจีนจำนวน 7 ชื่อ ได้แก่ ซานเฉินจิว (三辰酒) ซานเหมยจิว (三昧酒) ซานเล่อเจียงเสยจิว (三勒浆类酒) ซานไป (三白) เฉินซานไปจิว (陈三白酒) ซานโถวจิว (三投酒) และ ซานไปจิว (三白酒) เลข 3 ออกเสียงว่า “ซาน” ตามภาษาจีนกลาง เป็นเลขมงคลที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน และสื่อความหมายได้ในหลายมิติ พจนานุกรม โซเหวินเจจื่อ (说文解字) ได้อธิบายความหมายของเลข 3 จากโครงสร้างตัวอักษรภาษาจีนกลางว่า “三” มี 3 ชิด ชิดข้างบนหมายถึงฟ้า ชิดตรงกลางหมายถึงคน ชิดข้างล่างหมายถึงดิน ท้องฟ้า ผู้คน และผืนดินอันเป็นส่วนประกอบของเลข 3 ได้ทำให้เลข 3 มีพลังลึกลับ ตามความเชื่อของเด่านั่น พลังปฐมกาลทำให้เกิดหนึ่ง จากหนึ่งทำให้เกิดสอง จากสองทำให้เกิดสาม และจากสามนี้ สรรพสิ่งที่มีชีวิตจึงได้บังเกิดขึ้น (Lu, 1988, p. 37) ชื่อหมาเขียน (司马迁) นักปราชญ์ในสมัยราชวงศ์ฮั่นเคยเขียนไว้ว่า เลข 3 เป็นเลขแห่งความสมบูรณ์หรือองค์รวม ปรัชญาดังกล่าวทำให้ชาวจีนในสมัยโบราณเกิดความเชื่อว่เลข 3 เป็นเลขลึกลับที่มีชีวิตและทรงพลัง เมื่อสรรพสิ่งครบ 3 แล้ว จะถือว่าสำเร็จสมบูรณ์ เช่น ชื่อสุรา “ซานเล่อเจียงเสยจิว” โดยเชื่อว่าวัตถุดิบที่เป็นผลไม้สามชนิด คือ “เฮอหลี่เล่อ” “ผิหลี่เล่อ” และ “อานโหมเล่อ” ที่ใช้ในการผลิตสุราก็ถือว่าเป็นวัตถุดิบที่สมบูรณ์แล้ว ชื่อสุรา “ซานไป” โดยเชื่อว่าสามสีที่ปรากฏในกระบวนการผลิตสุราแสดงว่าการผลิตนั้นได้สำเร็จสมบูรณ์แล้ว ชื่อสุรา “ซานโถวจิว” โดยเชื่อว่าการหมักสามครั้งเป็นกระบวนการผลิตสุราที่ดีที่สุด ตามความเชื่อในพระพุทธศาสนานิกายมหายานในประเทศจีน เลข 3 ก็เป็นเลขศักดิ์สิทธิ์เช่นเดียวกัน เช่น มนุษย์มีทั้งอดีตชาติ ปัจจุบันชาติ และชาติต่อไปในอนาคต (Zhang, 2013, pp. 15-16) ระบบสาม ได้แก่ ดวงดาว พระจันทร์และพระอาทิตย์ เรียกตามภาษาจีนว่า “ซานเฉิน” (三辰) ยังเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นนิรันดร์กาล โดยใช้ในการตั้งชื่อสุรา “ซานเฉินจิว”

เลข 5 ปรากฏในชื่อสุราจีนจำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ อู่ตู่จิว (五毒酒) และ อู่ซวนจิว (五酸酒) เลข 5 ออกเสียงว่า “อู่” ตามภาษาจีนกลาง เป็นเลขมงคลที่เก่าแก่โบราณเช่นเดียวกับเลข 3 ตามความเชื่อของชาวจีนในสมัยโบราณ บนฟ้ามีดาว 5 ดวง ได้แก่ ดาวพุธ ดาวศุกร์ ดาวอังคาร ดาวพฤหัสบดี และดาวเสาร์ ดาว 5 ดวงนี้เชื่อมโยงกับระบบธาตุทั้ง 5 ได้แก่ ทอง ไม้ น้ำ ไฟ และดิน ความสัมพันธ์ที่เป็นแรงดึงดูดและส่งเสริมซึ่งกันและกันระหว่างธาตุต่าง ๆ ทำให้เกิดโชคลาภ ในทาง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

กลับกัน ก็มีความสัมพันธ์ในลักษณะของการผลักดันจะทำให้เกิดโชคร้าย ความเชื่อดังกล่าวทำให้เลข 5 เป็นเลขมงคลที่มีความลึกลับ ในขณะที่เดียวกันเป็นสัญลักษณ์แห่งความศักดิ์สิทธิ์ด้วย

ความหมายศักดิ์สิทธิ์ของเลข 5 ยังได้สะท้อนจากคติความเชื่อ รวมถึงแบบแผนทางสังคมของชาวจีนในสมัยโบราณ เช่น ความสุขของมนุษย์มี 5 ประการ ได้แก่ “ฟู” (福) คือ ความสุข “ลู่” (禄) คือ ฐานะทางสังคม “โช่ว” (寿) คือ อายุยืน “สี้” (喜) คือ โชคลาภ และ “ฉาย” (财) คือ เงินทอง คุณธรรมของชาวจีนในสมัยโบราณประกอบด้วย 5 อย่าง ได้แก่ “เวิน” (温) คือ ความอ่อนโยน “เหลียง” (良) คือ ความมีน้ำใจ “กง” (恭) คือ การให้เกียรติผู้อื่น “เจียน” (简) คือ การประหยัด และ “ย่าง” (让) คือ ความอดทน จริยธรรม ของชาวจีนในสมัยโบราณประกอบด้วย 5 อย่าง ได้แก่ “หยิน” (仁) คือ การมีเมตตาธรรม “อี้” (义) คือ ความจงรักภักดี “หลี่” (礼) คือ มีมารยาท “จื้อ” (智) คือ สติปัญญา และ “ซิ่น” (信) คือ ความซื่อสัตย์ ชาวจีนในสมัยโบราณจึงเชื่อว่าเลข 5 เป็นเลขมงคล และเป็นเลขแห่งความศักดิ์สิทธิ์ ต้องแสดงเคารพนับถือ ชีวิตจึงจะมีโชคลาภ ความสุข และประสบความสำเร็จสมหวังได้

เลข 7 ปรากฏในชื่อสุราจีนจำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ ซีหยันจิว (七尹酒) และ ซีเซียงจิว (七香酒) เลข 7 ออกเสียงว่า “ซี” ตามภาษาจีนกลาง เลข 7 เป็นเลขมงคลที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋าและศาสนาพุทธ ตามความเชื่อของการประกอบพิธีเซ่นไหว้ต้องจัดในวาระครบสี่สิบเก้าวันคือเจ็ดเท่าของเลข 7 ผู้ประกอบพิธีต้องถือดาบที่มีภาพเป๋ียวโตวซีซิง ใส่หมวกที่มีภาพเป๋ียวโตวซีซิง และกำหนดพื้นที่ประกอบพิธีกรรมตามรูปเป๋ียวโตวซีซิง ซึ่งเป็นกลุ่มดาวเจ็ดดวง ในภาษาไทยเรียกว่า กลุ่มดาวหมีใหญ่ ตามหลักการทางพระพุทธศาสนานิกายมหายานในประเทศจีน พระสงฆ์สวดมนต์ต้องให้ครบเจ็ดวัน หรือหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาในประเทศจีนที่ว่า ช่วยชีวิตหนึ่งชีวิตเท่ากับการสร้างเจดีย์เจ็ดชั้น (Dai, 2011, pp. 45-46) ชาวจีนโบราณเคารพเลข 7 และเชื่อมโยงเลข 7 กับการดูดวง เพื่อที่จะได้ทราบถึงเหตุการณ์ในอนาคต หรือเพื่อหาวิธีแก้ไข ปัญหา ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

เลข 8 ปรากฏในชื่อสุราจีนจำนวน 1 ชื่อ คือ ปากงฉวน (八功泉) ออกเสียงว่า “ปา” ตามภาษาจีนกลาง เป็นเลขคู่ที่ชาวฮั่นนับถือมาช้านาน Zhang (จาง, 2013, p. 18) อธิบายว่า ความหมายมงคลของเลข 8 เกี่ยวข้องกับความเชื่อในลัทธิเต๋าและศาสนาพุทธ ลัทธิเต๋านับถือเทพเจ้าแปดองค์ ดังนั้น ธรรมชาติต่าง ๆ จึงถูกเชื่อมโยงกับเลข 8 เช่น ทิศมีแปดทิศ ผู้มีความรู้เรียกว่ามีความรู้ 8 ถัง โดยใช้สุภาชิตจีนว่า “ฉายเกาปาโต่ว” (才高八斗) เพื่อนตายเรียกว่าเพื่อนที่คบกันด้วยการกราบไหว้แปดครั้ง โดยใช้สุภาชิตจีนว่า “ปาบายจิวเจียว” (八拜之交) พุทธศิลป์มหายานใช้ชุดสัญลักษณ์มงคลแปดประการ ได้แก่ ดอกบัว ปลายี่ทองหนึ่งคู่ หอยสังข์ แจกันสมบัติ รมกันแดดที่ประดับด้วยเพชรพลอย เศวตฉัตร ธรรมจักร และธงชัย ในสมัยปัจจุบัน ชาวจีนยังนับถือเลข 8 ในฐานะเป็นเลขมงคลเหมือนสมัยโบราณ จึงนิยมเลือกใช้เบอร์มือถือ เบอร์ห้อง และทะเบียนรถ เป็นต้น ที่มีเลข 8 กับทั้งนิยมเลือกรวันและเวลาที่มีเลข 8 ในโอกาสสำคัญ เช่น พิธีเปิดงานโอลิมปิกปักกิ่ง ได้จัดขึ้นในเวลา 8 นาฬิกา 8 นาทีของวันที่ 8 เดือน 8 ปี ค.ศ. 2018 เลข 8 ที่ใช้ประกอบในการตั้งชื่อสุราก็ได้สะท้อนถึงความเชื่อดังกล่าว เช่น ชื่อสุรา “ปากงฉวน” โดยคำว่า “ปากง” หมายถึง บุญ 8 ประการ

เลข 9 ปรากฏในชื่อสุราจีนจำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ “จิวยูนชุนจิว” (九酝春酒) “จิวยูนจิว” (九酝酒) และ “หยิงเจิงจิวยูนโช” (宜城九酝醪) เลข 9 ถือเป็นเลขศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังอำนาจสูงสุด เช่น สุภาชิตจีนบทหนึ่งกล่าวว่า “จิวอู่จิวจุน” (九五之尊) สื่อความหมายถึงการมีอำนาจสูงสุด ซึ่งหมายถึงพระเจ้าฮ่องเต้ ชาวจีนในสมัยโบราณยังมีความเชื่อว่า มังกรมีลูก 9 ตัว (Zhang, 2013, p. 19) พระเจ้าฮ่องเต้จึงนิยมใส่เสื้อที่มีลายมังกร 9 ตัว ใส่หมวกที่มีรูปมังกร 9 ตัว เพื่อแสดงถึงการมีอำนาจและความยิ่งใหญ่ นอกจากนั้น การออกเสียงเลข 9 ในภาษาจีนกลางยังคล้ายกับคำที่มี

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ความหมายว่ายาวนาน ชาวจีนจึงนิยมใช้เลข 9 ในงานมงคลต่าง ๆ เช่น ในงานแต่งงานเพื่อแสดงความปรารถนาว่า คู่บ่าวสาว จะได้อยู่ด้วยกันชั่วฟ้าดินสลาย ด้วยความเชื่อดังกล่าว ชาวจีนในสมัยโบราณจึงนิยมใช้เลข 9 ในการตั้งชื่อต่าง ๆ รวมถึงชื่อสุรา ด้วย และยังมีคำว่า “จี้ยู่” ที่เป็นชื่อของกระบวนการผลิตสุรา โดยการดำเนินกระบวนการหมักถึงเก้าครั้ง สื่อถึงความคิด ความเชื่อของชาวจีนที่ว่า การหมักถึง 9 ครั้งเป็นกระบวนการผลิตสุราที่ดีที่สุด

1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์มงคล

ตามความเชื่อของชาวจีนโบราณ สัตว์บางชนิดเป็นสัตว์มงคล เช่น ปลา ไก่ แพะ เต่า ช้าง กวาง สิงโต มังกร รวมถึง ลูกของมังกรอย่างเทียนลู่ ฝิชีว เป็นต้น สัตว์มงคลได้ปรากฏในชื่อสุราสมัยราชวงศ์ซ่งได้แก่ “ซวงหฺยชุน” (双鱼春) โดย คำว่า “หฺย” หมายถึงปลาและ “เทียนลู่” (天禄) โดย “เทียนลู่” เป็นชื่อของลูกมังกรตัวหนึ่งในจำนวน 9 ตัว

ปลา ซึ่งในภาษาจีนใช้คำว่า “หฺย” (鱼) ปรากฏในชื่อสุรา “ซวงหฺยชุน” (双鱼春) ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ตามความเชื่อของชาวจีน ปลาเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ เพราะคำว่า “หฺย” นั้น ตรงกับเสียงของคำที่มีความหมาย ว่า “เหลือ” ในสมัยโบราณชาวจีนปลูกข้าวได้น้อย จึงมีความปรารถนาว่าถ้าหากมีข้าวเหลือกินเหลือใช้ก็จะเป็นเรื่องดี คำว่า “หฺย” ซึ่งออกเสียงใกล้เคียงกับคำที่มีความหมายว่า “เหลือ” จึงถูกผูกโยงไปกับความอุดมสมบูรณ์ ในสมัยราชวงศ์โจว พระเจ้าชองเต้จะจัดพิธีกรรมเช่นไหว้บรรพบุรุษโดยต้องมีปลาอยู่ในเครื่องเซ่นไหว้ Pan (พาน, 2000, p. 51) กล่าวว่า จากผล การศึกษาลวดลายปลาที่อยู่บนเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งถูกค้นพบที่เมืองซีอาน แสดงให้เห็นว่าความเชื่อเกี่ยวกับปลาในฐานะเป็น สัตว์มงคลมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานอย่างน้อยก็ประมาณ 6,000 ปีก่อน ความหมายอันเป็นมงคลของปลา ทำให้ปลา กลายเป็นอาหารสำคัญในงานมงคลต่าง ๆ การใช้คำที่มีความหมายว่า “ปลา” ในการตั้งชื่อสุรา ไม่เพียงสะท้อนถึงอิทธิพลของ ปลาในฐานะสัตว์มงคล แต่ยังสื่อถึงความคาดหวังของผู้ผลิตสุราชาวจีนในสมัยโบราณในเรื่องความอุดมสมบูรณ์และความ เจริญรุ่งเรืองของกิจการการผลิตและการค้าขายสุราด้วย

“เทียนลู่” เป็นชื่อลูกของมังกรตัวหนึ่งในจำนวน 9 ตัว ได้ปรากฏในชื่อสุรา “เทียนลู่” (天禄) ในสมัยราชวงศ์ซ่ง Liu (หลิว, 2016, p. 65) ให้ความรู้ว่าตามความเชื่อของชาวจีน “เทียนลู่” มีหน้าคล้ายหน้ามังกร ร่างคล้ายร่างกวาง มีเขา เพียงเขาเดียว และอาจมีสองเขาตามจินตนาการของชาวจีนในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกัน “เทียนลู่” ยังมีปีกและหาง เป็นสัตว์ มงคลที่สามารถขับไล่สิ่งอัปมงคลและสิ่งชั่วร้าย ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ประชาชนนิยมทำเครื่องประดับและมีการแกะสลักเป็นรูป “เทียนลู่” เพื่อใช้ป้องกันสิ่งชั่วร้าย นอกจากนั้น บริเวณด้านหน้าสุสานหลวงอันเป็นที่ฝังพระบรมศพ ยังต้องมีรูปปั้น “เทียนลู่” เพื่อแสดงถึงฐานะอันสูงส่งของพระเจ้าชองเต้ด้วย (Liu & Wang, 1991, p. 282) ความเชื่อเกี่ยวกับ “เทียนลู่” ในฐานะสัตว์ มงคลได้สืบทอดมาถึงสมัยปัจจุบัน หากแต่ศิลปะเกี่ยวกับ “เทียนลู่” ทั้งที่เป็นของใช้ในวิถีชีวิต และในขนบธรรมเนียมประเพณี ต่าง ๆ ก็มีปรากฏน้อยลง

1.4 ความเชื่อเกี่ยวกับพืชมงคล

ประเทศจีนมีพืชมงคลหลากหลายชนิดตามความเชื่อตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น พุทราจีนและลำไยซึ่งปรากฏอยู่ใน คำอวยพรว่าให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวมีลูกทันทันทีหลังแต่งงาน ทับทิมใช้ในคำอวยพรให้คู่บ่าวสาวมีลูกเต็มบ้านมีหลานเต็มเมืองเหมือน เมล็ดทับทิม น้ำเต้าใช้ในคำอวยพรให้บุคคลได้ตำแหน่งสูงและมีความสุข เป็นต้น พืชมงคลที่ปรากฏในชื่อสุราจีน ได้แก่ หมาก อย่างชื่อสุรา “ปังหลางจิว” (槟榔酒) ในสมัยราชวงศ์ถัง มะพร้าวอย่างชื่อสุรา “เยชู่จิว” (椰树酒) ในสมัยราชวงศ์ถัง และ “เยจื่อจิว” (椰子酒) ในสมัยราชวงศ์หยวน “ซางผู่” ที่เป็นสมุนไพรอย่างในชื่อสุรา “ผู่หวงจิว” (蒲黄酒) ในสมัย ราชวงศ์ถัง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

หมากปรากฎในชื่อสุรา “ปิงหลางจิว” (槟榔酒) โดยคำว่า “ปิงหลาง” (槟榔) หมายถึง หมาก หมากเป็นพืชที่มีเป็นจำนวนมากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ Guo & Liu (กัว & หลิว, 2009, p. 6) ให้ข้อมูลว่า ประเทศจีนมีประวัติการปลูกหมากเป็นเวลา 2,000 กว่าปี ตามความเชื่อของชาวจีนในภาคใต้ หมากสื่อความหมายมงคลเนื่องจากเวลาเคี้ยวหมากจะมีน้ำออกสีแดง และสีแดงก็เป็นสีมงคลตามคติความเชื่อของชาวจีน หมากยังเป็นสัญลักษณ์แทนคุณค่าแห่งความดีและความงาม ชาวจีนในภาคใต้จึงใช้หมากในการต้อนรับแขกเพื่อแสดงการให้เกียรติแก่ที่มา หมากเป็นสัญลักษณ์แห่งความรัก การส่งหมากให้กับใครสักคน ย่อมมีความหมายว่าเจ้าตัวมีใจให้กับบุคคลคนนั้น ดังนั้น ตั้งแต่ขั้นตอนการหาคู่รัก พิธีหมั้น ขั้นตอนในการส่งมอบสินสอดและในพิธีแต่งงาน ล้วนแต่มีหมากเป็นส่วนประกอบสำคัญ (Sun, 2012, pp. 163-164) การกินหมากเป็นประเพณีและเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวจีนภาคใต้ในสมัยโบราณ นอกจากความหมายอันเป็นมงคลแล้ว หมากยังมีสรรพคุณในการฆ่าพยาธิ และขจัดความชื้นสะสมในร่างกาย และช่วยในการย่อยอาหาร

มะพร้าวปรากฎในชื่อสุรา “เยจื่อจิว” (椰子酒) ในสมัยราชวงศ์หยวน และ “เยชู่จิว” (椰树酒) ในสมัยราชวงศ์ถัง โดยคำว่า “เยจื่อ” (椰子) หมายถึงผลมะพร้าว “เยชู่” (椰树) หมายถึงต้นมะพร้าว Mao & Qin (เหมา & ฉิน, 2013, p. 6) ให้ความรู้ว่า ประชาชนในมณฑลไหหลำมีความเชื่อว่า มะพร้าวเป็นผลไม้มงคล เมื่อมีการขึ้นบ้านใหม่ ประชาชนในท้องถิ่นจะนิยมส่งกล่อมมะพร้าวที่ผูกด้วยกระดาษสีแดงไปให้ มะพร้าวยังใช้ในงานมงคลต่าง ๆ เช่น ในพิธีหมั้น ฝ่ายชายจะส่งกล่อมมะพร้าวสองกล่อมที่เรียกว่ามะพร้าวหมั้นให้กับฝ่ายหญิง เมื่อถึงเวลาจัดพิธีแต่งงาน ฝ่ายหญิงจะนำกล่อมมะพร้าวทั้งสองไปที่บ้านของฝ่ายชาย เพื่อแทนคำอวยพรให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวมีความรักกันตลอดไป ครอบครัวใหม่จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองและมีลูกเต็มบ้านมีหลานเต็มเมืองด้วย งานฉลองในวาระที่ทารกเกิดมาครบหนึ่งเดือน บิดามารดาจะปลูกกล่อมมะพร้าวแทนคำอวยพรให้ลูกได้เติบโตโดยเร็ว เป็นคนดีมีความสามารถและมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมในอนาคต ชาวมณฑลไหหลำนอกจากจะใช้คำว่า “มะพร้าว” ในการตั้งชื่อประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ แล้ว ยังใช้ในการตั้งชื่อสุราก็ด้วย อย่างสุรา “เยจื่อจิว” และ “เยชู่จิว” ทั้งนี้ ไม่เพียงเป็นการแสดงถึงความภาคภูมิใจต่อพืชพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างเดียว แต่ยังสื่อถึงความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นพืชมงคลของมะพร้าวด้วย สุราที่มีคำว่า “มะพร้าว” เป็นส่วนประกอบ มักถูกนำไปเป็นของขวัญเพื่อแสดงความสิริมงคลและแทนคำอวยพรให้มีสุขภาพแข็งแรง

“ซางผู่” ปรากฎในชื่อสุรา “ผู่หวงจิว” (蒲黄酒) ในสมัยราชวงศ์ถัง โดยคำว่า “ผู่” (蒲) หมายถึง “ซางผู่” (菖蒲) เป็นสมุนไพรที่ใช้ในการผลิตสุราเพื่อบริโภคในเทศกาลตวนอูของชาวจีน “ซางผู่” เป็นพืชชนิดหนึ่งที่เติบโตในป่าและทุ่งนา ตามความเชื่อของประชาชนจีนในสมัยโบราณ ดอก “ซางผู่” มีกลิ่นที่ช่วยให้อายุยืน ผู้ที่ได้พบ “ซางผู่” ขณะกำลังออกดอกก็จะโชคดี ชาวจีนในสมัยโบราณจึงเชื่อว่า “ซางผู่” เป็นพืชมงคล และนิยมใช้สมุนไพรชนิดนี้ในการผลิตสุรากับสุรา “ผู่หวงจิว” ถูกใช้ในเทศกาลตวนอูโดยเฉพาะ เนื่องจากเป็นเทศกาลที่จัดขึ้นในวันที่ห้าตามปฏิทินจีน ซึ่งตามความเชื่อของชาวจีนเป็นเดือนที่มีสิ่งชั่วร้ายมากที่สุด รวมทั้งโรคระบาดและสัตว์มีพิษจำนวนมากด้วย ประชาชนจีนจึงหาวิธีขจัดสิ่งเลวร้ายและโรคภัยด้วยการปักสมุนไพรด้านหน้าประตูบ้าน อาน้ำจากน้ำสมุนไพร ต้มสุรา “ผู่หวงจิว” และฉีตสุรา “ผู่หวงจิว” ที่ได้กำแพงรอบบ้าน เป็นต้น

1.5 ความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุมงคล

จากการศึกษาความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อสุราจีน พบคำที่แปลว่า “หยก” ในภาษาไทย ซึ่งเป็นทั้งวัตถุมงคลและเป็นคำที่สื่อความหมายอันเป็นมงคลด้วย ผู้วิจัยจึงได้รวมประเด็นวัตถุมงคลและความหมายมงคลไว้ในหัวข้อเดียวกัน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ในสมัยโบราณ ประชาชนนิยมใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับหยกมาตั้งชื่อสุรา โดยเฉพาะสมัยราชวงศ์ซ่ง มีรายชื่อสุราที่ได้ใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับหยกเป็นองค์ประกอบสำคัญมากที่สุด รวม 27 รายชื่อ เช่น ฝูวู่ชุน (浮玉春) ปี้หลิน (碧琳) หลินหยู (琳腴) ฉงซู (琼酥) ฉงหยู (琼腴) ฉงเจียง (琼浆) ฉงโป (琼波) ฉงฮัวลู่ (琼花露) ฉงซู (琼苏) และ ฉงเย่ (琼液) ฯลฯ รายชื่อสุราดังกล่าวมีคำว่า “ยู่” (玉) หมายถึงหยก คำว่า “ฉง” (琼) “หลิน” (琳) และ “เหยา” (瑶) หมายถึง หยกงาม คำว่า “ยู่ย” (瑞) และ “จง” (琮) หมายถึง เครื่องหยก

Li & Dou (หลี่ & ไต้ว, 2022, p. 76) ให้ความรู้ว่า แต่เดิมหยกเป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจสูงสุด เป็นวัตถุที่พระเจ้าฮ่องเต้และชนชั้นสูงนับถือและนิยมใช้เพื่อเสริมบารมี ไม่นานญาติให้ประชาชนใช้หยก จนกระทั่งถึงสมัยราชวงศ์ถังและสมัยราชวงศ์ซ่ง เครื่องหยกจึงกลายเป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป ชาวจีนในสมัยราชวงศ์ซ่งนิยมใช้คำที่สื่อความหมายถึง “หยก” ในการตั้งชื่อสิ่งของต่าง ๆ รวมถึงการตั้งชื่อสุราด้วย ความเชื่อและความหมายมงคลที่เชื่อมโยงกับหยก ได้แก่ 1) หยกเป็นของโปรดและเป็นอาหารเฉพาะของเทพเจ้า ถ้าหากคนธรรมดาสามัญรับประทานหยกแล้วจะเป็นอมตะ 2) สถานที่ที่มีหยกเป็นที่อยู่อาศัยของเทพเจ้า ด้วยเหตุที่หยกเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สามารถขับไล่สิ่งชั่วร้ายและรักษาความบริสุทธิ์ของสถานที่อาศัยของเทพเจ้าได้ 3) หยกเป็นเสมือนสะพานที่ช่วยให้คนตายได้ขึ้นสวรรค์เป็นเทพเจ้าต่อไป 4) หยกเป็นเครื่องเซ่นไหว้ ที่ช่วยเชื่อมโยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ 5) หยกเป็นเครื่องแสดงฐานะของบุคคลในสังคม 6) ในลัทธิขงจื้อ คนที่มีคุณธรรมจริยธรรมและมีคุณค่าจะได้รับการเปรียบเทียบกับหยก (Yang, 2021, pp. 15-23) การที่หยกเป็นวัตถุมงคล และคำที่สื่อความหมายถึงหยกล้วนแต่สื่อความหมายที่เป็นมงคลด้วย ทำให้ชาวจีนในสมัยโบราณนิยมตั้งชื่อสุราโดยมีคำเกี่ยวกับหยกเป็นส่วนประกอบสำคัญ

2. ความเชื่อเกี่ยวกับความบริสุทธิ์

ประชาชนจีนในสมัยโบราณเชื่อว่า สุราเป็นเครื่องดื่มบริสุทธิ์ จึงนิยมใช้เป็นเครื่องเซ่นไหว้ในการเชื่อมโยงกับเทพเจ้า ชาวจีนในสมัยโบราณจึงตั้งชื่อสุราโดยใช้คำที่แสดงถึงความบริสุทธิ์ เช่น น้ำแข็ง น้ำค้าง ดอกบัว สีขาว และคำที่มีความหมายว่า “ใส” หรือ “ความบริสุทธิ์” เช่น คำว่า “ชิง” “ชิงเฟิง” และ “ชิงไป” ในภาษาจีนเพื่อตั้งชื่อให้กับสุรา

2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับน้ำบริสุทธิ์

ชื่อสุราที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับน้ำบริสุทธิ์มี 7 ชื่อ ได้แก่ “กันลู่” (甘露) “กันลู่ถาง” (甘露堂) “ลู่ลู่” (瑞露) “ฉีหยุนชิงลู่” (齐云清露) “ยู่เย่” (玉液) “ยู่กาว” (玉膏) “กาวลู่” (膏露) และ “ปิงถาง” (冰堂) โดยใช้คำที่มีความหมายว่า “น้ำแข็ง” และ “น้ำค้าง” ในการแสดงความบริสุทธิ์ของสุรา

น้ำแข็ง ในภาษาจีนใช้คำว่า “ปิง” (冰) ปรากฏในชื่อสุรา “ปิงถาง” (冰堂) มีลักษณะเป็นสีขาวใส จึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ และถูกเชื่อมโยงกับสุราในฐานะเป็นเครื่องดื่มบริสุทธิ์ ชาวจีนนิยมเปรียบเทียบน้ำแข็งกับความบริสุทธิ์ใจ โดยปรากฏในสุภาชิตและบทกวีในสมัยโบราณ เช่น “หยินปิงหยูไป” หมายถึง การใช้ชีวิตด้วยการกินน้ำแข็งและของที่มีรสขม สื่อนัยถึงเรื่องที่คุณคนมีความบริสุทธิ์หลุดพ้นจากการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย “ปิงซินอีเฟียน” หมายถึงบุคคลที่ใจบริสุทธิ์ ไม่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์และชื่อเสียง กวีหวาง ชางหลิง ในสมัยราชวงศ์ถังเคยแต่งบทกวีที่มีความหมายว่า “ถ้าเพื่อน ๆ หรือญาติพี่น้องถามหาข้าพเจ้า ก็ให้บอกว่าใจของข้าพเจ้ายังบริสุทธิ์เหมือนน้ำแข็งในกาหยก” ส่วน จาง เซี่ยวเสียง จอหงวนในสมัยราชวงศ์ซ่ง ได้แต่งบทกวีที่มีความหมายว่า “เมื่อเข้าไปดำรงตำแหน่งที่ต่างมณฑลในภาคใต้ ก็มีแต่พระจันทร์ดวงเดียวเท่านั้นที่เป็นเพื่อน และส่องแสงสว่างมาให้ข้า จิตใจของข้ายังคงบริสุทธิ์เหมือนน้ำแข็งและหิมะ”

น้ำค้าง ชาวจีนเชื่อว่าน้ำค้างเป็นน้ำบริสุทธิ์ และเป็นน้ำวิเศษที่เทพเจ้าประทานมาให้ ถ้าได้รับประทานน้ำค้างแล้วจะทำให้อายุยืน ความเชื่อดังกล่าวได้แสดงออกผ่านชื่อสุราจำนวน 7 รายชื่อ ได้แก่ “กันลู่” (甘露) “กันลู่ถาง” (甘露堂)

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

) “ลู่ลู่” (瑞露) “ฉีหฺยุนชิงลู่” (齐云清露) “ยวู่เย่” (玉液) “ยวู่กาว” (玉膏) และ “กาวลู่” (膏露) โดยคำว่า “ลู่” (露) หมายถึงน้ำค้างที่หอมหวาน ซึ่ง Ye (เย่, 2015, p. 32) อธิบายว่า คำว่า “กั้นลู่” “กาวลู่” “ยวู่กาว” “ยวู่เจียง” “ยวู่ลู่” และ “ยวู่เย่” ล้วนหมายถึง น้ำค้างที่เป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์จากท้องฟ้า ตามความเชื่อของชาวจีน ฟ้าเทียบได้กับหยก จึงมีการเรียกน้ำศักดิ์สิทธิ์ในภาษาจีนโดยมีคำว่า “ยวู่” ที่หมายถึงหยกเป็นส่วนประกอบ เช่น “ยวู่กาว” “ยวู่ลู่” “ยวู่เย่” และ “ยวู่กาว” ส่วน “กั้นลู่” กับ “กาวลู่” หมายถึงน้ำค้างที่มีรสหวานตามความเชื่อในลัทธิเต๋า การเรียกน้ำศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวในภาษาจีนยังมีอีกสองคำ คือ “เซี่ยนลู่” และ “เซี่ยนเย่” โดยคำว่า “เซี่ยน” หมายถึง เทพเจ้า ถ้ามนุษย์ดื่มน้ำศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้าแล้ว จะได้เป็นอมตะ ดังนั้น ผู้ที่นับถือลัทธิเต๋าจึงนิยมเก็บน้ำค้างมาใช้ในการผลิตสุรา รวมถึงมีการใช้คำที่มีความหมายถึงน้ำค้างมาตั้งเป็นชื่อสุราด้วย

2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับดอกไม้บริสุทธิ์

ชื่อสุราจีนโบราณที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับดอกบัวในฐานะดอกไม้บริสุทธิ์มีทั้งหมด 4 ชื่อ ได้แก่ “เหอฮัว” (荷花) “จินเหลียนถาง” (金莲堂) “เหลียนฮัว” (莲花) และ “เหลียนฮัวชิง” (莲花清) โดยคำว่า “เหอฮัว” (荷花) “เหลียนฮัว” (莲花) และ “เหลียน” (莲) ล้วนหมายถึงดอกบัว ชาวจีนเริ่มใช้ดอกบัวเพื่อเป็นสัญลักษณ์แสดงความบริสุทธิ์ตั้งแต่สมัยจั้นกั๋ว โดย Qi (ชี, 2006, pp. 31-32) ให้ข้อมูลว่า ชูหยวน เป็นคนแรกที่ใช้ดอกบัวในการแสดงความบริสุทธิ์ ในบทกวีที่มีความหมายว่า “ข้าจะสร้างเรือนอยู่กลางน้ำ ใช้ใบบัวมาทำเป็นเพดาน อยู่ร่วมกับดอกบัวเพื่อที่จะรักษาความบริสุทธิ์เหมือนดอกบัว” และ โจว ตุนฮอ ในสมัยราชวงศ์ซ่งได้แต่งบทกวีที่มีความหมายว่า “ข้าพเจ้ารักและชื่นชอบแต่ดอกบัวที่แม้จะออกดอกมาจากโคลนตมแต่ไม่แปดเปื้อน ชำระตนอยู่ในน้ำและเปล่งความสวยงามออกมาอย่างพอเหมาะ ข้าเงาะโปร่งและข้างนอกตั้งตรง ไม่คดเคี้ยวเพราะไม่มีกิ่งก้านสาขา กลิ่นหอมสดชื่นแพร่ไปแสนไกล ห้ามเข้าใกล้หรือแตะต้อง แต่ให้ชื่นชมความงามของดอกบัวจากที่ไกล” ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ พยายามต่อสู้ให้พ้นจากโคลนตมและยังสามารถคงความงามเอาไว้ แม้จะอยู่ในโคลนแต่ก็กลั่นหอมให้ชื่นใจ ชาวจีนโบราณจึงนิยมใช้ดอกบัวมาตั้งชื่อสุรา เพื่อแสดงถึงความบริสุทธิ์ของสุรา นอกจากนี้ ยังได้ใช้ดอกบัวมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตสุราด้วย

2.3 ความเชื่อเกี่ยวกับสีบริสุทธิ์

ชื่อสุราจีนโบราณที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับสีบริสุทธิ์ จากการที่มีคำที่สื่อความหมายถึงความใสหรือความบริสุทธิ์ เช่น คำว่า “ชิง” “ชิงเฟิง” และ “ชิงไป๋” มีทั้งหมด 24 ชื่อ เช่น “ซานไป๋” (三白) “ซานไป๋จิว” (三白酒) “เฉินซานไป๋จิว” (陈三白酒) “ชิงไป๋ถาง” (清白堂) “ชิงเยนถาง” (清燕堂) “ชิงโยถาง” (清若堂) “ชิงไป๋จิว” (清白酒) “ชิงเฟิง” (清风) “ชิงฉุน” (清醇) และ “ชิง” (清) ฯลฯ โดยใช้คำว่า “ไป๋” (白) หมายถึงขาว และ “ชิง” (清) หมายถึงความใสหรือการปราศจากสิ่งอื่น ซึ่งล้วนสื่อถึงความบริสุทธิ์

เนื่องจากสีขาวและสภาพที่ปราศจากสีล้วนทำให้รู้สึกถึงความสว่างและความสะอาด ชาวจีนจึงได้เชื่อมโยงทั้งสองอย่างนี้ให้เป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์และคุณธรรม สุราจีนโบราณมีหลายชนิดที่ออกสีเป็นสีขาวหรือมีความใสโดยปราศจากสี ด้วยความเชื่อว่า สุราเป็นเครื่องดื่มบริสุทธิ์ที่สามารถเชื่อมโยงกับเทพเจ้าหรือบรรพบุรุษได้ ชาวจีนจึงนิยมใช้สุราประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ ทั้งหมดนี้ทำให้ชาวจีนนิยมใช้คำที่หมายถึงสีขาวและความใสมาตั้งชื่อสุรา

ความเชื่อเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ของสีขาวและสีใสปราศจากในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวจีนมีมาช้านาน ชูหยวน เป็นคนในสมัยจั้นกั๋วที่จงรักภักดีต่อประเทศชาติ มีทัศนะว่าสีขาวเป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์และคุณธรรมซึ่ง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ปรากฏในบทกวีที่มีความหมายว่า ยอมตายเพื่อรักษาความบริสุทธิ์ใจ เป็นหลักการที่นักปราชญ์โบราณให้ความสำคัญ โดยมีคำว่า “ซิงไป” หมายถึงใสและขาว (Huang, 2017, p. 11)

ในภาษาจีนคำว่า “ซิง” มีความหมายตรงตามตัวอักษรว่าสีใสของน้ำ Pan (พาน, 2023, p. 80) ให้ข้อมูลว่า สีใสเป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ ได้ปรากฏในคัมภีร์เรื่อง “หานเพยจื่อซือเส” โดยใช้คำว่า “ซิง” ในการแสดงความใสและความสะอาด นอกจากนี้ ประเทศจีนยังมีหลายสำนวน เช่น “ซิงเจ้อจื่อซิง” แปลว่า ผู้บริสุทธิ์ใจไม่จำเป็นต้องให้ผู้อื่นมาพิสูจน์ และ “ปิงซิงยู่เจ้” แปลว่า ใสเหมือนน้ำแข็ง บริสุทธิ์เหมือนหยก ซึ่งใช้คำว่า “ซิง” และ “ปิง” เพื่อสื่อถึงความบริสุทธิ์ ตามความเชื่อของประชาชนจีนในสมัยโบราณ การใช้สุราขาวซึ่งมีสีใสในการประกอบพิธีเช่นไหว้ ยังช่วยแสดงออกถึงความบริสุทธิ์ใจของผู้ประกอบพิธีกรรมต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายด้วย

3. ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ

3.1 ความเชื่อเกี่ยวกับภูเขา

ชื่อสุราจีนโบราณที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับภูเขา คือ “อายซานถาง” (爱山堂) ในสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยคำว่า “อาย” (爱) หมายถึงชื่นชอบ และ คำว่า “ซาน” (山) หมายถึงภูเขา ชาวจีนโบราณโดยเฉพาะคนที่นับถือลัทธิเต๋านิยมใช้ชีวิตอยู่บนภูเขาด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ลัทธิเต๋านับถือเทพเจ้า 8 องค์และภูเขาก็ก็นับถือที่อยู่อาศัยของเทพเจ้า เป็นสถานที่ที่เชื่อมโยงระหว่างโลกมนุษย์กับโลกของเทพเจ้า การอาศัยอยู่บนภูเขาถือว่าได้อยู่ใกล้เทพเจ้า ทำให้ได้รับพลังจากเทพเจ้าด้วย ทั้งหมดนี้นำมาสู่ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของภูเขาว่า หมายถึงความลึกซึ้ง ความศักดิ์สิทธิ์ ความทรงพลังและการมีอายุยืน 2) แนวคิดปรัชญา “เทียนหรินเหออี” ที่มองว่า มนุษย์กับธรรมชาติรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน ภูเขาเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของธรรมชาติ เพราะมีสัตว์ป่าต่าง ๆ อาศัย มีต้นไม้ใบหญ้า ลำธาร และน้ำพุรวมอยู่ด้วย การอยู่ร่วมกับภูเขาจึงเท่ากับว่าเป็นการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ แนวคิดนี้ปรากฏในหลักการ “อู่เหวย” ของลัทธิเต๋าที่ประกอบด้วยความไร้เจตนา ความเป็นธรรมชาติ และความเรียบง่าย หลักเมตตาธรรมกับมนุษย์และธรรมชาติของลัทธิขงจื้อ และการปฏิบัติธรรมในวัดที่ตั้งอยู่บนภูเขาสูงของศาสนาพุทธนิกายมหายานในประเทศจีน ดังนั้น ไม่ว่าชาวจีนโบราณจะนับถือลัทธิใดหรือศาสนาใด ก็ล้วนมีจุดเหมือนกันคือ แนวคิดการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน หลิวยู่ซี นักปราชญ์ในสมัยราชวงศ์ถังได้แต่งบทกวีที่มีความหมายว่า ภูเขาที่มีชื่อเสียงไม่ขึ้นอยู่กับความสูง กลับขึ้นอยู่กับการมีเทพเจ้าอาศัยอยู่บนนั้น โอวหยางชิว นักประพันธ์ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ได้แต่งบทกวีที่มีความหมายว่า ความสนุกสนานของผู้ที่ดื่มสุราไม่ได้อยู่ที่สุรา กลับอยู่ที่ภูเขาและลำน้ำ

3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้

ชื่อสุราจีนโบราณที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้คือ “ซุ่ยหานถาง” (岁寒堂) โดยใช้คำว่า “ซุ่ยหาน” (岁寒) หมายถึงต้นสนในช่วงเวลาที่อากาศหนาวเย็น เมื่อชาวจีนโบราณพูดถึง “ซุ่ยหาน” ต่างก็เข้าใจกันโดยปริยายว่า กำลังมีการเปรียบเทียบกับต้นสน สัญลักษณ์แห่งความกล้าหาญ ความแข็งแกร่ง การไม่ยอมแพ้ และความมีตัวตน ความเชื่อดังกล่าวได้แสดงออกในสุภาชิตจีนจำนวนมาก เช่น “กิงสนแก่มือกั้วหิมะ” “คานเพดานที่ทำด้วยไม้สน ยอมหักไม่ยอมงอ” ส่วนคัมภีร์ของลัทธิขงจื้อเรื่อง “สฺนจื่อต้าเล่” ได้เขียนไว้ว่า หากอากาศไม่หนาวเหน็บเยือกเย็นจริง ๆ ก็จะไม่มีการรู้จักต้นสน หากไม่ปรากฏเรื่องที่ยากจริง ๆ ก็จะไม่มีการรู้จักผู้มีคุณธรรม นอกจากนี้ ต้นสนยังเป็นสัญลักษณ์แห่งความสงบสันติ และการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย เพราะต้นสนเติบโตในพื้นที่เป็นภูเขา ไม่ค่อยมีคนอาศัย ดังนั้น ประชาชนจีนในสมัยราชวงศ์ซ่งจึงชื่นชอบต้นสนเป็นพิเศษ และชื่อสุราว่า “ซุ่ยหานถาง” ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อดังกล่าว

3.3 ความเชื่อเกี่ยวกับดอกไม้

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ชื่อสุราที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับดอกเบญจมาศมี 6 ชื่อ ได้แก่ “จู่ฮัวจิว” (菊花酒) “ป่าโจวจู่ฮัวจิว” (霸州菊花秋) “เซียงจู่” (香菊) “จู่ฮัวเจียง” (菊花浆) “จินยิง” (金英) และ “จู่ยิง” (菊英) โดยคำว่า “จู่ฮัว” (菊花) “จินยิง” (金英) และ “จู่ยิง” (菊英) ล้วนหมายถึงดอกเบญจมาศ ทั้งนี้ “จินยิง” และ “จู่ยิง” เป็นคำที่สื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ และสะท้อนความชื่นชอบของประชาชนจีนในสมัยโบราณที่มีต่อดอกเบญจมาศ ประเทศจีนมีการปลูกดอกเบญจมาศ และใช้ดอกเบญจมาศเป็นสมุนไพรเมื่อประมาณ 3,000 ปีก่อน (Zhang, 2009, p. 137) ดอกเบญจมาศเกี่ยวข้องกับเทศกาลฉงหยาง โดยในเทศกาลนี้ ชาวจีนจะนิยมดื่มสุราที่ผลิตจากดอกเบญจมาศด้วยความเชื่อว่าจะทำให้สุขภาพแข็งแรง เพราะดอกเบญจมาศมีสรรพคุณในการแก้พิษ แก้อ่อนใน และบำรุงสุขภาพ ดอกเบญจมาศยังเป็นสัญลักษณ์แห่งพลังชีวิต ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว และคุณธรรม เพราะสามารถทนทานกับสภาพดินฟ้าอากาศในทุกสถานการณ์ อนึ่ง ดอกเบญจมาศไม่ได้ออกดอกในฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อนเช่นเดียวกับดอกไม้ชนิดอื่น ๆ แต่กลับออกดอกในฤดูใบไม้ร่วง การเป็นดอกไม้ที่ออกดอกในช่วงเวลาที่แตกต่างจากทุกชนิดอื่น ๆ จึงได้สะท้อนให้เห็นความเป็นตัวของตัวเองของดอกเบญจมาศด้วย

4. ความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิเต๋า

ปรัชญาของเต๋าเกิดขึ้นในสมัยชุนชิวจั้นกั๋วช่วงปี 770 ก่อนคริสต์ศักราช Xie (เซ่, 2001, p. 28) อธิบายว่า บนพื้นฐานของปรัชญาเต๋า ชาวจีนโบราณจึงได้สร้างลัทธิเต๋าขึ้นมา มีความเชื่อว่าเทพเจ้ามีอยู่จริง และคนสมารถที่จะเป็นอมตะหรือเป็นเทพเจ้าได้ สุราเป็นเครื่องดื่มที่เทพเจ้าโปรดปราน และเป็นยาบำรุงสุขภาพ ดังนั้น ผู้นำลัทธิเต๋าก็จึงนิยมดื่มสุราเป็นประจำ รวมทั้งมีการผลิตและการตั้งชื่อสุราที่สอดคล้องกับความเชื่อของเต๋าดังกล่าวข้างต้นด้วย ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าชื่อสุรา “เจินยี่” (真一) ได้สะท้อนแนวคิดของลัทธิเต๋า ชื่อสุรา “ชิงชู่ถาง” (清虚堂) ได้สะท้อนหลักการ “อู่เหวย” ของลัทธิเต๋า นอกจากนี้ ชื่อสุราที่ใช้คำเกี่ยวกับหยก น้ำพุ และเทพเจ้า ก็ล้วนแต่สะท้อนความเชื่อและการปฏิบัติธรรมของเต๋า

ชื่อสุรา “เจินยี่” มาจากแนวคิดของเต๋า เนื่องจากลัทธิเต๋าแบ่งออกเป็นหลายนิกาย แต่ละนิกายจะนิยามแนวคิด “เจินยี่” ที่แตกต่างกัน Lu (หลู, 1988, p. 83) ได้นำเสนอความหมายของ “เจินยี่” จากนิกายต่าง ๆ รวมสามนิกาย ได้แก่ 1) “เจิน” หมายถึงความบริสุทธิ์ที่ปราศจากสิ่งเจือปน และ “ยี่” หมายถึงอมตะ 2) “เจิน” หมายถึงบุคคลที่มีพลังและอำนาจพิเศษเหมือนเทพเจ้า และ “ยี่” หมายถึง หยินหยางร่วมเป็นหนึ่งเดียวกันในตัวบุคคล 3) “เจินยี่” หมายถึงต้นกำเนิดของมนุษย์ นอกจากนั้น Huang (หวง, 1999, pp. 602-603) ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายของแนวคิด “เจินยี่” ว่า ประการที่ 1 “เจินยี่” เป็นบุคคลพิเศษที่สามารถสื่อสารกับเทพเจ้าได้ มีความปรารถนาน้อยและทานอาหารน้อย ประการที่ 2 “เจินยี่” หมายถึงต้นกำเนิด และจิตสำนึก การรักษา “เจินยี่” หมายถึงวิธีการปฏิบัติธรรมที่ทำให้ร่างกายและจิตสำนึกเข้าหากันเป็นหนึ่งเดียว ประการที่ 3 “เจินยี่” หมายถึงการผ่านการปฏิบัติธรรมที่ทำให้ร่างกายกลับไปสู่ต้นกำเนิด และมีชีวิตเป็นอมตะ ประการที่ 4 “เจินยี่” หมายถึงหยินหยางในปฐมกาล และหยินหยางในชีวิตที่เกิดใหม่ และประการที่ 5 “เจินยี่” หมายถึงเทพเจ้าที่มีอำนาจสูงสุด

ในชื่อสุรา “ชิงชู่ถาง” ได้ปรากฏคำว่า “ชิงชู่” (清虚) โดยคำว่า “ชิง” หมายถึงโปร่งใส คำว่า “ชู่” หมายถึงการไม่มีหรือปราศจาก เป็นหลักการ “อู่เหวย” อันเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดของลัทธิเต๋า โดยภาพรวมหมายถึงความไร้เจตนา ความเป็นธรรมชาติ ความเรียบง่าย คำว่า “ชิงชู่” มาจากคำว่า “ชิงจิ้งอู่เหวย” หมายถึงจิตสำนึกที่มีความสงบ และไม่มีเจตนาปรารถนาใด ๆ โดยคำว่า “ชิง” “อู่เหวย” และ “ชู่อื่อเอ้อจิ้ง” หมายถึงการรับรู้ ความถ่อมตน และการตั้งสมาธิ Li (หลี่, 2013, p. 15) ให้ความรู้ว่า จวงจื่อ นักปราชญ์แห่งลัทธิเต๋า มีชีวิตอยู่ในสมัยจั้นกั๋ว ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อคนตั้งสมาธิได้ ไม่ว่าจะใน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

สถานการณ์ใด ๆ ก็สามารถทำจิตใจให้สงบ จึงสามารถแบ่งแยกระหว่างความดีกับความชั่ว ทำให้จิตใจปลอดโปร่ง
เข้าภาวะการถ่อมตัวที่สามารถรับทุกสิ่งได้

ลัทธิเต๋าในสมัยโบราณมีความเชื่อว่าการรับประทานหยกสามารถทำให้อายุยืน และเป็นอมตะ Mo (ไม้, 2009, p. 141) ให้ข้อมูลว่าชาวจีนในสมัยโบราณใช้หยกดองกับสุรา ทำให้หยกละลายเป็นน้ำ สามารถรับประทานได้ หรืออาจทำเป็นเม็ดขนาดเล็กหรือผงหยก แล้วรับประทานก็ได้ ผู้นับถือเต๋ายังมีความเชื่อว่า เทพเจ้ามีอยู่จริง และหยกสามารถเป็นสื่อในการเชื่อมโยงสื่อสารกับเทพเจ้าได้ ความเชื่อดังกล่าวทำให้กลุ่มคนที่นับถือเต๋อในสมัยโบราณนิยมผลิตสุราที่ใช้ดอกกับหยก พร้อมทั้งตั้งชื่อสุราโดยมีโครงสร้างคำที่มีความหมายเกี่ยวกับหยกด้วย จากการศึกษาพบรายชื่อสุรารายชื่อจำนวน 9 ชื่อที่สะท้อนความเชื่อของเต๋อที่สัมพันธ์กับหยก ได้แก่ “ฉงหยู” (琼腴) “หลินหยู” (琳腴) “ยวู่กาว” (玉膏) “ฉงเจียง” (琼浆) “ยวู่เย่” (玉液) “ฉงเย่” (琼液) “ลู่ลู่” (瑞露) “ยวู่เจียง” (玉浆) และ “ยวู่สุย” (玉髓) โดยมีคำว่า “ฉง” (琼) “ยวู่” (玉) “หลิน” (琳) และ “รู่ย” (瑞) ที่สื่อความหมายเกี่ยวกับหยก คำว่า “หยู” (腴) แปลว่ารสชาติที่ดี คำว่า “กาว” (膏) แปลว่ารสหวาน คำว่า “สุย” (髓) แปลว่าของที่ดีเลิศ ส่วนคำว่า “เย” (液) “ลู่” (露) และ “เจียง” (浆) เป็นคำเรียกน้ำศักดิ์สิทธิ์ในลัทธิเต๋อ

หยกได้ผูกพันกับลัทธิเต๋อในการตั้งชื่อเทพเจ้าและสรรพสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้า เช่น เทพเจ้าที่มีอำนาจสูงสุดชื่อว่า “ยวู่หวงต้าตี้” และที่อาศัยของ “ยวู่หวงต้าตี้” เรียกว่า “ยวู่ซู่” (Ren, 2006, p. 47) น้ำที่เทพเจ้าใช้ดื่มเรียกว่า “ยวู่กาว” “ยวู่เจียง” “ยวู่ลู่” “ยวู่เย่” และ “ฉงเย่” บ่อน้ำในโลกของเทพเจ้าเรียกว่า “หยาวฉือ” เป็นต้น (Ye, 2015, p. 32) ตามตำนานภูเขาเป็นที่อยู่อาศัยของเทพเจ้ามีชื่อว่า “ฝูยวู่” น้ำพุในโลกของเทพเจ้ามีชื่อว่า “ยวู่ฉวน” ชื่อดังกล่าวล้วนแสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างหยกกับเทพเจ้า ในการตั้งชื่อสุรา ชื่อสุราที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับโลกของเทพเจ้ารวมทั้งภูเขา บ่อน้ำ และน้ำพุมีทั้งหมด 5 ชื่อ ได้แก่ “ฝูยวู่ชุน” (浮玉春) “หยิงยวู่” (瀛玉) “หยาวฉือ” (瑶池) “หยาวฉวน” (瑶泉) และ “ยวู่ฉวน” (玉泉) ชื่อสุราที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มของเทพเจ้า เช่น ผลไม้ ดอกไม้ น้ำศักดิ์สิทธิ์ และสุรา มีทั้งหมด 6 ชื่อ ได้แก่ “ฉงหัวจือ” (琼华汁) “เซียนชิง” (仙杏) “กันลู่” (甘露) “กาวลู่” (膏露) “เซียนเหลา” (仙醪) และ “เซียนฉุน” (仙醇) และ ชื่อสุราที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าในลัทธิเต๋อมี 2 ชื่อ ได้แก่ “เซียนจวู่” (仙醪) และ “สือปาเซียน” (十八仙) โดยคำว่า “เซียน” (仙) หมายถึงเทพเจ้า

น้ำพุเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของเต๋อ โดยสะท้อนจากชื่อสุราในสมัยราชวงศ์ซ่งที่มีคำว่า “ฉวน” (泉) ซึ่งหมายถึงน้ำพุหรือแหล่งน้ำพุ มีทั้งหมด 28 ชื่อ เช่น “เจินฉวน” (真珠泉) “อานเล่อฉวน” (安乐泉) “ไปไฟฉวน” (白佛泉) “ไปหยุนฉวน” (白云泉) “ไปยวู่ฉวน” (白玉泉) “ไปฉวน” (柏泉) “เฟิงฉวน” (风泉) “เฟิงหลิวฉวน” (风流泉) “ฮ่านฉวน” (汉泉) และ “ห่านฉวน” (寒泉) ฯลฯ รายชื่อดังกล่าวนอกจากจะทำให้เห็นว่า ชาวจีนในสมัยโบราณให้ความสำคัญกับแหล่งน้ำแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่มีต่อน้ำพุตามลัทธิเต๋อด้วย น้ำพุมีความแตกต่างกับน้ำที่มาจากธรรมชาติประเภทอื่น ๆ คือ ส่วนใหญ่อยู่ใต้ภูเขา มีลักษณะเป็นน้ำเย็นที่ไหลเวียนตลอด จึงสามารถเชื่อมโยงกับที่อยู่อาศัย การปฏิบัติธรรม อาหารการกิน และการผลิตยาอมตะของกลุ่มคนที่นับถือลัทธิเต๋อได้ ซึ่ง Liu (หลิว, 2021, p. 53) ให้ข้อมูลว่า ผู้นับถือลัทธิเต๋อนิยมอาศัยหรือปฏิบัติธรรมอยู่บนภูเขา ความเชื่อดังกล่าวทำให้กลุ่มคนที่นับถือลัทธิเต๋อชื่นชอบน้ำพุ และตั้งชื่อสุราโดยใช้คำว่า “ฉวน” ลงท้ายชื่อสุรา

เห็นได้ว่า ชื่อสุราจีนในสมัยโบราณได้สะท้อนความเชื่ออันหลากหลายของชาวจีนในยุคสมัยที่ปกครองด้วยระบอบศักดินา ทั้งความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคลอย่างฤดูกาลมงคล เลขมงคล พืชมงคล และวัตถุมงคล รวมถึงความเชื่อ

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เกี่ยวกับความบริสุทธิ์ ธรรมชาติ และลัทธิเต๋า ทำให้ทราบถึงแนวคิดและวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของประเทศจีนในสมัยดังกล่าว ซึ่งยังคงสืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

สุราโดยเฉพาะอย่างยิ่งสุราขาว ถูกใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญในพิธีกรรมมาช้านาน ซึ่ง ธี รวณบก (2561, น. 28) ให้ข้อมูลว่า ตามทัศนะของชาวอียิปต์โบราณและประชาชนในซีกโลกตะวันตก สุราได้ชื่อว่าเป็นเครื่องดื่มบริสุทธิ์เพราะทำมาจากข้าวอย่างเดียว โดยปราศจากการผสมกับวัตถุอย่างอื่น เป็นเหตุให้มีการใช้สุราประกอบพิธีกรรมมาอย่างต่อเนื่อง ชาวตะวันออกก็ได้ใช้สุราขาวเป็นส่วนประกอบพิธีกรรมในหลายภูมิภาค เนื่องจากสีขาวเป็นสีที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์หลายอย่าง ดังที่ ประเสริฐ รุณรา (2557, น. 226) ให้ข้อมูลในวิทยานิพนธ์เรื่อง “พิธีสวดนพเคราะห์ : พลวัตของพิธีกรรมประดิษฐ์ในสังคมไทยปัจจุบัน” ว่า สีขาวคือสีของความบริสุทธิ์และความสมบูรณ์แบบหรือสีแห่งความสำเร็จ สำหรับการใช้น้ำขาวในพิธีสวดนพเคราะห์นั้น สามารถตีความได้ว่า เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงความสงบและความสว่าง ทั้งยังเป็นสีของดวงจันทร์อันมีแสงเยือกเย็น จึงสามารถนำไปสู่การตีความที่สัมพันธ์กับความบริสุทธิ์ปราศจากมลทินได้ ไม่เพียงเท่านั้น ศิริทิพย์ มีสุขอำไพศรี (2545, น. 21) ยังให้ข้อมูลไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มสุราแช่ผลไม้ของสตรีวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร” ว่าชาวไทยในอดีตได้ใช้สุราขาวประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เนื่องจากเชื่อว่า สุราขาวก็ประดุจกับน้ำอมฤต เป็นน้ำดื่มบริสุทธิ์ที่ได้รับการกลั่นกรองมาแล้วประการหนึ่ง ทั้งยังได้กลั่นมาจากข้าวซึ่งเป็นของสูงด้วยอีกประการหนึ่ง

นอกจากนั้น สุรายังเป็นสัญลักษณ์แห่งความสามัคคี สุรัชย์ ชินบุตร (2553, น. 229-230) อธิบายว่า เหตุที่สุราปรากฏในหลายขั้นตอนของพิธีเหยาเลี้ยงผีก็เพราะเป็นสัญลักษณ์แห่งการรวมร่าง การดื่มสุราระหว่างประกอบพิธีกรรมจึงเป็นสัญลักษณ์ของการรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน สุราเป็นเสมือนยานพาหนะที่ทำให้มนุษย์สามารถเชื่อมโยงกับเบื้องบน ข้อมูลที่สุราเป็นสัญลักษณ์แห่งความสามัคคีก็ปรากฏในรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “การศึกษาพิธีกรรมการเลี้ยงผีเสื้อบ้านของกะเหรี่ยงปกากะญอบ้านป่าจั่ว ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่” ของ ศศิปรียา ปาคำน้อย (2561, น. 31) โดยสุราที่ใช้ประกอบพิธีกรรมต้องเป็นสุราขาว ขณะที่ข้าวที่ใช้ต้มสุราเป็นข้าวสารที่เก็บรวบรวมมาจากทุกหลังคาเรือน การหมักสุรา ต้องใช้เวลานานถึงห้าคืน ครั้นหมักเสร็จแล้วจึงเข้าสู่การต้มและกลั่น จากนั้นนำไปประกอบพิธีเซ่นไหว้ที่หอผีเสื้อบ้านประจำชุมชน มีข้อสังเกตอยู่อย่างหนึ่งคือ ชาวกะเหรี่ยงปกากะญอบ้านป่าจั่ว ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ นิยมใช้สุราที่ต้มกลั่นเอง เพราะสุราเปรียบเสมือนสมาชิกในชุมชน การที่พวกเขารวบรวมข้าวสารมาจากทุกหลังคาเรือน แล้วกลั่นออกมาเป็นสุราแต่ละหยด สื่อความหมายที่พวกเขาได้กลายเป็นหนึ่งเดียวกัน ต้องอยู่ร่วมกัน รู้จักสามัคคี และปรองดองซึ่งกันและกันด้วย

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อสุราจีนในสมัยโบราณ ซึ่งประชาชนจีนได้ยึดถือและปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องนั้น ประกอบด้วย 4 ความเชื่อ ได้แก่ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล ประกอบด้วย ความเชื่อที่ฤดูใบไม้ผลิเป็นฤดูกาลมงคล ความเชื่อเกี่ยวกับเลขมงคล ได้แก่ เลข 2 เลข 3 เลข 5 เลข 7 เลข 8 และเลข 9 ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์มงคล ประกอบด้วย ปลาที่เป็นสัญลักษณ์แทนความอุดมสมบูรณ์ และ “เทียนลู” สัตว์ทรงพลังที่สามารถขับไล่สิ่งชั่วร้าย และความเชื่อเกี่ยวกับพืชมงคล ได้แก่ หมากและมะพร้าวที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์และความเจริญงอกงาม และสมุนไพร “ชางผู่” ในฐานะพืชแห่งการมีอายุยืนและความโชคดี ขณะที่ความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุมงคลนั้น สะท้อนจากชื่อสุราที่มีคำว่า

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

“หยก” และคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับหยก 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับน้ำบริสุทธิ์ แสดงออกผ่านชื่อสุราที่มีคำที่สื่อความหมายถึง “น้ำแข็ง” และ “น้ำค้าง” ความเชื่อเกี่ยวกับดอกไม้บริสุทธิ์ได้แก่ ดอกบัว ความเชื่อเกี่ยวกับสีบริสุทธิ์ได้แก่ สีขาวและคำที่สื่อความหมายว่า “ความใส” ในชื่อสุราจีน 3) ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับภูเขาในฐานะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เพราะเป็นที่อยู่ของเทพเจ้า ความเชื่อเกี่ยวกับต้นสนในฐานะเป็น ต้นไม้สัญลักษณ์ที่สื่อถึงความเข้มแข็งและความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว และความเชื่อเกี่ยวกับดอกเบญจมาศในฐานะพืชสัญลักษณ์ ที่สื่อถึงความกล้าหาญ คุณธรรมและความเป็นตัวของตัวเอง 4) ความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิเต๋า แสดงออกผ่านชื่อสุราที่มีคำว่า “เจินยี” เป็นหลักการของลัทธิเต๋าที่เน้นความบริสุทธิ์ ชื่อสุราที่มีคำว่า “ชิงซู” อันเป็นหลักการที่เน้นการวางเฉยและชีวิตที่เรียบง่าย รวมถึงชื่อสุราที่มีคำสื่อความหมายถึงหยกและน้ำพุ ซึ่งล้วนมีความหมายเชิงปรัชญาในลัทธิเต๋าทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

สถาบันวิจัยและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนของประเทศไทยและประเทศจีน สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับสุราไทย-จีน และในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยในหัวข้อความเชื่อผ่านชื่อสุราจีนสมัยปัจจุบัน เนื่องจากศูนย์วิจัยประวัติศาสตร์สุราแห่งชาติจีนได้รวบรวมรายชื่อสุราจีนสมัยปัจจุบัน (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 - ปัจจุบัน) มากกว่า 1,500 รายชื่อ จากโรงงานและบริษัทต่าง ๆ ทั่วประเทศจีน ถือเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและน่าสนใจ ซึ่งหากสามารถใช้ประกอบการวิจัยได้ ก็ย่อมทำให้เห็นถึงมิติอื่น ๆ เกี่ยวกับความเชื่อของชาวจีนในยุคสมัยใหม่

2. การศึกษาความเชื่อผ่านชื่อสุราจีนครั้งนี้ จำกัดขอบเขตเฉพาะชื่อสุราจีนสมัยโบราณเท่านั้น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการขยายขอบเขตด้านเนื้อหาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างชื่อสุราจีนกับชื่อสุราไทย

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งแก้ว เพ็ชรราช. (2545). *เอกสารคำสอนคตินววิทยา*. สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ประเสริฐ รุณรา. (2557). *พิธีสวดนพเคราะห์: พลวัตของพิธีกรรมประดิษฐ์ในสังคมไทยปัจจุบัน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- พระคองศักดิ์ สิริคุตโต (หมั่นวิชา). (2560). *ความเชื่อและพิธีกรรมที่มีต่อประเพณีงานบุญบั้งไฟของชุมชนบ้านธาตุตำบลบ้านธาตุ อำเภอฟ้าฝ้าย จังหวัดอุดรธานี*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รี วอนบก. (2561). *รอบรู้ทุกเรื่องไวน์ [The world of Wine]* (นริศรา ไตรบุตร, ผู้แปล). นานมีบุ๊คส์. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 2008)
- ศศิปรียา ปาคำน้อย. (2561). *การศึกษาพิธีกรรมการเลี้ยงผีเลี้ยงบ้านของกะเหรี่ยงปกากะญอบ้านป่าจ้าว ตำบลทาเหนือ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่*. [การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- ศิรินทิพย์ มีสุขอำไพศรี. (2545). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมบริการภาคเครื่องดื่มสุราแช่ผลไม้ของสตรีวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- สุรัชย์ ชินบุตร. (2553). การสืบทอดอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของหมอเหยาและอัตลักษณ์ของผู้ไทในพิธีเหยาเลี้ยงผี: กรณีศึกษาตำบลโนนยาง อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- Dai, Y. (2011). *The Study of Numeral Auspicious Talk in Chinese*. Yangzhou University.
- Guo, S. & Liu, X. (2009). Historical and Geographical Research of the Betelnut Planting and Betelnut Custom Culture in China. *Journal of Chinese Historical Geography*. 14(6), 6.
- Huang, K. (1999). *Encyclopedia of Religion*. (2nd ed.). Sichuan People's Press.
- Huang, M. (2017). Cultural Interpretation of White Images in Qu Fu. *Journal of Yueyang Vocational Technical College*. 32(6), 11.
- Lu, J. (1988). *Dictionary of Qigong Traditional Terms*. Sichuan Science and Technology Press.
- Li, J. (2013). Taoist Non-action Doctrine and Artistic Spirit. *Journal of Shangqiu Normal University*. 29(4), 15.
- Liu, L. (2021). Taoist Spring Culture-Sending Wu Shi Pond Water to the Roots. *Journal of Zhoukou Normal University*. 38(6), 53.
- Li, X. & Dou, X. (2022). Study on the inheritance and development of jade culture in modern times. *Journal of Art Market*. 20(1), 76.
- Liu, X. & Wang, B. (1991). *Dictionary of Chinese Symbols*. (2nd ed.). Tianjin Education Press.
- Li, Z. (2009). The rhetorical of "spring" in Tang Dynasty Poetry. *Times Literary Magazine*. 14(6), 108.
- Lin, Y. (2009). The Cultural Connotation of Chinese Character Chun (Spring). *Journal of Guangzhou RAD D & TV University*. 33(2), 48-50.
- Liu, W. (2016). The discovery and discussion of the "Tianlu" bronze mirror in the Eastern Han Dynasty. *Journal of Cultural Relics*. 31(6), 65.
- Ma, L. & Yang, W. (2012). The origin of ancient Chinese wine and its relationship with agriculture from archaeological discoveries. *Journal of Wenbo*. 28(4), 18-22.
- Mao, Y. & Qin, Z. (2013). Coconut culture information resources collected. *China Circulation Economy*. 27(5), 6.
- Mo, J. (2009). The Reason for Eating Jade of Taoist. *Popular literature*. 53(19), 141.
- Pan, L. (2000). The "fish" culture in Chinese folklore. *Journal of Qiqihar University*. 28(5), 51.
- Pan, L. (2023). Study on the characters in "The World Speaks New Language" from the origin of the word "Qing". *Journal of Chinese character culture*. 20(1), 80.
- Qi, J. (2006). *Research on Nelumbo Nucifera Planting and Its economic and Cultural values in Ancient China*. Nanjing Agricultural University.
- Ren, Y. (2006). "Jade" and Taoist belief in immortals. *Chinese Taoism*. 44(1), 47.
- Shi, X. (2022). Teaching the cultural meaning of color in Chinese as a foreign language. *Journal of Literary Education*. 17(2), 46-48.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- Xu, S. & Yuan, R. (2019). *Dictionary of Chinese Wine Culture*. International Culture Publishing Company.
- Su, W. & Yi, L. (2012). An Analysis on Difference and Similarity of Digital Culture between China and Vietnam from the Digit "One". *Journal of Wenshan Institute*. 25(2), 76-79.
- Sun, W. (2012). An analysis of the Betel nut culture in Hainan. *Culture Journal*. 16(5), 163-164.
- Wang, L. (2020). *Research on the reconstruction and application of traditional cultural elements in product design*. Beijing University of Technology.
- Wang, J. (2017). Connotation in literature the idiom about "chun" (spring). *Journal of Xichang College*. 14(6), 85.
- Yang, L. (2021). "Classic of Mountains and Seas" and the Culture of Chinese Jade. *Sichuan Opera Journal*. 33(10), 15-23.
- Ye, S. (2015). "Unity of Nature and Humanity" from Jade Symbolism and Legends. *National Arts*. 30(1), 32.
- Zhang, P. (2009). Discussion of Traditional Feeling Knot of Chinese Chrysanthemum Culture Appreciates Beauty Interesting Aspect. *Northern horticulture*. 32(8), 137.
- Zhang, R. (2013). *A Comparative Study of Numerical Cultural between Chinese and English from the Perspective of Cultural Vacancy*. Xinjiang Normal University.
- Zhang, X. (2020). Project of A study on carbon 14 chronology in the Xia, Shang and Zhou dynasties. *Social Sciences Digest (Chinese Historical Dynamics)*. 41(4), 62-66.
- Xie, M. (2001). Differences and Connections between the Taoist School and the Taoist Religion. *Journal of Guangxi Public Security Management Cadres institute*. 16(4), 28.